

Miscellanea.

Новий варіант легенди про паницьке чудо в Корсуні.

Сими днями одержав я в Перемишлі за ласкавим посередництвом проф. І. Прийми рукописну збірку житій святих та апокріфів, що належить до Андруха Вергуна, селянина десь із сокальського пов. Збірка писана в XVII в. тодішнім нашим літературним язиком, що являєть ся мішаниною церковного й народного українського, з домішкою подекуди польських слів та форм. Лишаючи собі на иньшу нагоду детальний опис сього рукопису, подам з нього тепер лиш один виривок, а власне пізнійшу перерібку легенди про чудо св. Козми й Даміана в Корсуні, якій була мною присвячена окрема розвідка в XLIV кн. Записок. На картках 132—135 нашого рукопису маеть ся житіє св. Козми й Даміана з додатком трьох чудес, а третє чудо, се власне корсунське. Ось його текст.

Чудо третєє. О брашнѣ и питіи.

Бѣ мѣстѣ Корсунѣ члѣкъ бл҃гочестивый єдинь, на днѣ стѣхъ Кѣзмы и Деміана исправил чѣ, имѣюще вѣнѣо слѣзѣвъ на пріятелѣ и на свѣдѣи и на оубогѣи и страннѣхъ радѣ, до которого сошедшеся іадѣша и піша днѣи ѣ. И пришлѣ ѡсмаго днѣ. И рече господарѣ: „Братѣа мой, южъ васъ не маю чимъ честовати“. Оунѣже іако во смѣхованіи рекоша: „Вынесѣмо тыи сосѣды, въ нихъ же питіе въ, и влѣймо въ нихъ воды“. И наліаша въ нихъ воды полно, и ста съ ними поп. И дасть по склянѣици въ рѣкъъ каждаму воды ѡноа, и самъ попъ превѣи и начѣ пѣкти тропаръ: „Стѣи везсрѣбрѣнѣици и чѣдотвѣрци Кѣзма и Деміана“ і прочѣ. И заразъ превѣи сѣ имъ водѣ въ сладкій мѣд. Оунѣ же почѣдившѣ и прославѣша Га Бѣ и стѣхъ Кѣзмѣ и Деміана. И на ѡноѣ чудо все мѣсто

зыйшло сѧ, ёдинѣ чѧда рѧди, а колше их пѣтѣа рѧди. И пѣли тѧмо мед той лѣ. дѣй, а сосѣды не оумалѣша сѧ, нѡ все побны вѣша. И ѣкож начѧша бла дослѡвити оупнѣши сѧ, и сквѣрнаѧ словеса глѧти и злѡсти чинѣти, и за тѡе Гѣ Бѣ и стѣый Кѡзма и Демѣанѣ претвориша им пѧки мед въ водѣ, и тѧко взѧто вѣсть ѡ них ѡнѡе слѧдкое пѣтѣе. ѣко ѡ Ядѧма роскошный и слѧдкѣй рай взѧт сѧ, и тѧко постыдѣша сѧ вси и разыдѡша сѧ. Гдѣи Іѣ Хѣ мѣтѡами сѣхъ Кѡзмы и Демѣана помѣлѣи и сѣси нас. ѧмѣнь.

Для нас у сьому варѣантѣ цѣкаве головно те, як розумѣв пѣзнѣйший його перерѣбник старѣй термѣн „братчина“ або „община гостинная“, ужитѣй в первѣснѣм текстѣ оповѣданѧ. Отже тут интересно завважити, що наш автор переклав се слово на пѣзнѣйшѣ порядки й звичѧй, якѣ бачив у свѡйѡму часѣ, і задля сього не завагав сѧ ретушувати троха первѣснѣй текст, якого зрештою держав сѧ досѣтѣ вѣрно. Бо коли в первѣснѣм текстѣ сказано коротко, що в Корсунѣ „вѣсть шѣчина гостинная оу мѡужа єдинсѡго“, то автор нашѡй перерѣбки преспокѣйно робѣть із сеѣ згадки про староруськѣй шинѡк сьвятковане празника сьв. Козмы и Демѣяна, кладучи й час подѣи на дѣнь їх сьвѧта, характеризуючи й зѣбрану в домі компанѣю зовсѣм так, як товариство зѣбране на нашу „комѧшню“, себ то як приятелѣв, сусѣд господарѧ та „вбѡжинѣ“. Правда, така комѧшня триває лиш один дѣнь, а недоладнѣсть, що люди приходѧть до того господарѧ їсти й пити цѣлих 7 дѣнь, а потѡму ще 12 дѣнь, якѡсь не вдарила автора нашѡй перерѣбки.

В усякѣм разѣ сѧ перерѣбка старѡй руськѡй лѣгенди варта уваги як один із слѣдѣв живучѡсти староруськѡй письменськѡй традицѣи в нашѣм краю і в пѣзнѣйшѣй добѣ, коли пѣсля великѡй црѣрви XIV—XV в. у нас на ново, в нових огнищах і по частѣ з новѡго матерѣялу почали роздувати полумѧ осьвѣти та висших духових і нацѣональнѣх интересѣв.

Ів. Франко.

3 дневника гр.-к. пароха 1848—1850 рр.

Недавно попав минѣ у руки дневник о. Дуткевича, сьвѧщенника з Росѣльни (Богородчанськѡго повѣта), що починає сѧ дѣня 20 падолиста 1838, а кѣнчить сѧ дѣня 23 цѣвтѣня 1851. Сей дневник складає сѧ з чѡтирох томѣв, а титули поодинокѣх томѣв ось якѣ: